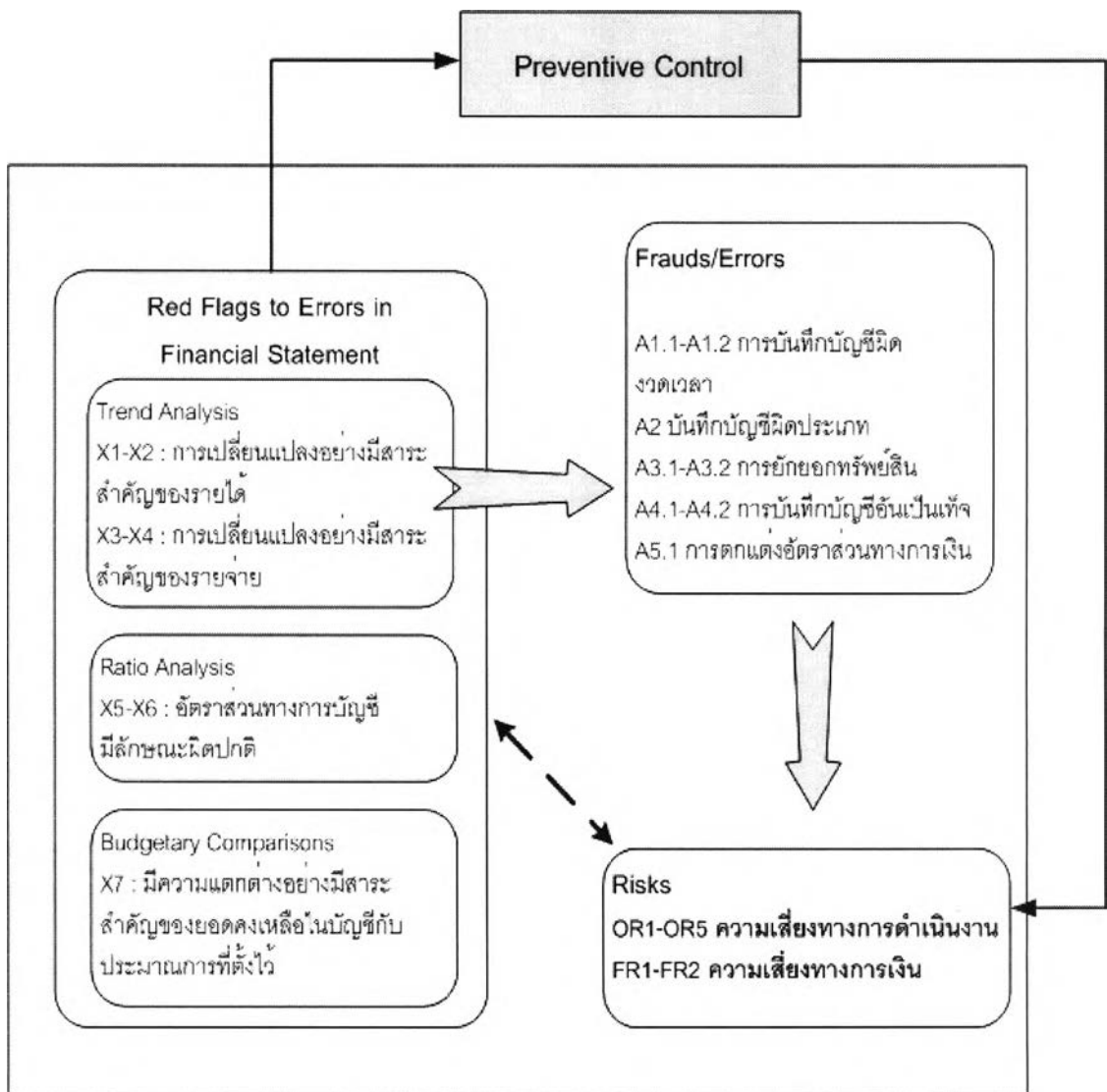

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากผลสรุปการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ดังนี้

แผนภาพที่ 3-1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากแผนภาพที่ 3-1 เป็นการศึกษาข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบของผู้ตรวจสอบภายในแบ่งตามเทคนิคของการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ประกอบด้วย การวิเคราะห์แนวโน้ม การวิเคราะห์อัตราส่วน และการเปรียบเทียบกับประมาณการที่ตั้งไว้ ข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินดังกล่าวอาจเกิดจากการทุจริตและข้อผิดพลาดจากการ

ปฏิบัติงานของพนักงานและผู้บริหาร ซึ่งนำไปสู่การพิจารณาว่าการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นนั้นมีผลกระทบต่อความเสี่ยงทางด้านการดำเนินงานหรือทางการเงินของกิจการ ส่งผลให้ได้ข้อสรุปของงานวิจัยว่าข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินแต่ละรายการมีผลกระทบต่อความเสี่ยงของกิจการ

ผลจากการศึกษาดังกล่าว สามารถนำไปวางแผนการตรวจสอบภายใน เพื่อป้องกันแก้ไขข้อผิดพลาดในงบการเงินที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการทุจริตและข้อผิดพลาดได้ทัน่วงที และอาจส่งผลให้ความเสี่ยงของกิจการลดลง

จากกรอบแนวความคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ประเด็น โดยประเด็นแรกจะกล่าวถึงกลุ่มประชากร ซึ่งอธิบายถึงจำนวนประชากรและรายละเอียดของกลุ่มประชากร ประเด็นที่ 2 กล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยอธิบายถึงประเด็นของคำถามพร้อมทั้งประโยชน์ที่ได้รับจากคำตอบของคำถามนั้นๆ ประเด็นที่ 3 กล่าวถึงการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอธิบายถึงอัตราและระยะเวลาในการตอบกลับจากผู้ตอบแบบสอบถาม ความเพียงพอและความสมเหตุสมผลของข้อมูลที่จะนำไปประมวลผล ประเด็นที่ 4 คือ การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นการอธิบายถึงการนำข้อมูลที่ได้ไปประมวลผลเพื่อให้สอดคล้องและสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ส่วนประเด็นสุดท้าย คือ เกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็น ซึ่งแสดงถึงเกณฑ์ที่ใช้ในการประมวลผล เพื่อให้ผลการประมวลผลมีความชัดเจนและเข้าใจตรงกัน

ประชากร

กลุ่มประชากรที่สนใจศึกษา คือ ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในของสถาบันการเงินที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งสถาบันการเงินสำหรับการศึกษาในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 หมวดธุรกิจ คือ หมวดธนาคาร หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์ และหมวดประกันภัย ซึ่งจำนวนประชากรหมวดธนาคารมีจำนวน 15 ราย หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์มีจำนวน 31 ราย และหมวดประกันภัยมีจำนวน 19 ราย รวมทั้งสิ้น 65 ราย ซึ่งประชากรดังกล่าวมีสัดส่วนต่อประชากรทั้งหมดดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงสัดส่วนระหว่างประชากรแต่ละหมวดธุรกิจกับประชากรทั้งหมด

หมวดธุรกิจ	จำนวน	ร้อยละ
ธนาคาร	15	23.08
เงินทุนและหลักทรัพย์	31	47.69
ประกันภัย	19	29.23
รวม	65	100.00

เหตุที่เลือกตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายใน เนื่องจากผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบภายในเป็นผู้ที่ทราบถึงกระบวนการตรวจสอบภายในขององค์กรทั้งหมด ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าการกลุ่มประชากรดังกล่าวมีความรู้และประสบการณ์เหมาะสมกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย (แสดงอยู่ในภาคผนวก ข) ซึ่งสร้างจากข้อมูลที่รวบรวมจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไปของกิจการ ซึ่งลักษณะของคำถามแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. คำถามปลายเปิด (Open-ended Response Questions) สำหรับคำถามที่ถามถึงตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม และเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อผู้ตอบแบบสอบถามได้
2. คำถามปลายปิด (Close-ended Response Questions) สำหรับส่วนที่ 1 นี้ มีเฉพาะคำถามปลายปิดที่ให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับประเภทธุรกิจที่ผู้ตอบแบบสอบถามกำลังตรวจสอบอยู่, ประสบการณ์ในการทำงาน และการเป็นผู้ตรวจสอบภายในรับอนุญาตสากล

ส่วนที่ 2 วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบของผู้ตรวจสอบภายในที่นำไปสู่การพิจารณาให้เห็นข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงิน เป็นส่วนที่ทำให้ทราบถึงกระบวนการสอบทานงบการเงินในกิจการที่ผู้ตอบแบบสอบถามตรวจสอบภายในอยู่ ทำให้ทราบว่าข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบใดที่ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นในงบการเงิน รวมทั้งทราบถึงประเภทของการทุจริตและข้อผิดพลาดที่ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินนั้น ซึ่งส่วนที่ 2 นี้มีลักษณะคำถามแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. คำถามปลายเปิด (Open-ended Response Questions) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นอื่นๆ นอกเหนือจากที่ผู้วิจัยระบุไว้
2. คำถามปลายปิด (Close-ended Response Questions) ในส่วนที่ 2 นี้มีทั้งคำถามปลายปิดที่เลือกตอบเพียงข้อเดียว และสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ส่วนที่ 3 ระดับนัยสำคัญของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงิน และการทุจริต และข้อผิดพลาดที่อาจส่งผลให้เกิดข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่มีผลกระทบต่อความเสี่ยงของกิจการ คำถามในส่วนนี้เป็นส่วนที่เชื่อมโยงกับข้อมูลในส่วนที่ 2 และทำให้ทราบถึงระดับความสำคัญของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินข้างต้น รวมถึงทำให้ทราบว่า การทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินดังกล่าวมีผลกระทบอย่างไรต่อความเสี่ยงของกิจการตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งลักษณะคำถามของส่วนที่ 3 นี้ แบ่งเป็น

1. คำถามปลายเปิด (Open-ended Response Questions) ซึ่งเป็นคำถามที่ให้ระบุเหตุผลหากผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ระบุในแบบสอบถามไม่มีความสำคัญในการเข้าไปตรวจสอบโดยละเอียด

2. คำถามปลายปิด (Close-ended Response Questions) ในส่วนนี้มีคำถามปลายปิดหลายรูปแบบ คือ คำถามปลายปิดที่สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ และ คำถามแบบ Likert Scales เป็นการวัดทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดระดับความมากน้อยในการแสดงความคิดเห็นสำหรับงานวิจัยนี้คือ การกำหนดความสำคัญของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงิน ประกอบด้วย สำคัญมาก สำคัญน้อย สำคัญปานกลาง และไม่มีความสำคัญ

ส่วนที่ 4 แนวปฏิบัติและแนวทางแก้ไขของผู้ตรวจสอบภายในหากพิจารณาว่ามีข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงิน เพื่อนำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปเป็นแนวทางปฏิบัติ หาวิธีทางป้องกันและแก้ไขการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งส่วนที่ 4 ประกอบด้วย ลักษณะคำถาม 2 ประเภท คือ

1. คำถามปลายเปิด (Open-ended Response Questions) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะแนวทางปฏิบัติหากพิจารณาว่ามีข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินเกิดขึ้นและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

2. คำถามปลายปิด (Close-ended Response Questions) ในส่วนนี้มีเฉพาะคำถามปลายปิดที่ให้เลือกตอบเพียงข้อเดียวเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตัดจำนวนประชากรที่ได้สัมภาษณ์เบื้องต้น 2 ราย ออกจากกลุ่มตัวอย่างที่จัดส่งแบบสอบถาม คือ ประชากรที่อยู่ในกลุ่มประกันภัย 1 รายและประชากรที่อยู่ในกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ 1 ราย เนื่องจากผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไป

เป็นประโยชน์ต่อการออกแบบงานวิจัยและแบบสอบถาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 63 ราย ปรากฏว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับคืนมา 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 46 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่ง ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา 29 รายนั้น ประกอบด้วย หมวดธนาคาร 9 ราย หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์ 11 ราย และหมวดประกันภัย 9 ราย

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน 2546 – 15 มกราคม 2547 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 63 ราย รวมเวลาทั้งสิ้น 118 วัน เหตุที่ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลค่อนข้างนานเนื่องจากการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างถึง 3 รอบ จนได้แบบสอบถามกลับมากลับมาในจำนวนที่เพียงพอต่อการประมวลผล ซึ่งการจัดส่งแบบสอบถาม 1 ราย ประกอบด้วย แบบสอบถาม 1 ชุด จดหมายนำซึ่งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยพอสังเขปและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม 1 ชุด และซองเปล่าพร้อมติดแสตมป์เพื่อส่งกลับมายังผู้วิจัย 1 ซอง

เนื่องจากกลุ่มประชากรมีขนาดเล็ก และอัตราผลการตอบกลับจากกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับร้อยละ 35-50 อย่างไรก็ตามจากอัตราตอบกลับดังกล่าว ผู้วิจัยยังคงเห็นว่าเพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยสามารถใช้สถิติ 2 ประเภทในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS ในการประมวลผล ดังนี้

1. **สถิติเชิงพรรณนา** โดยแสดงค่าความถี่ ร้อยละ และการบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยใช้ในการอธิบายข้อมูลในแต่ละประเด็น ดังนี้

- ประเด็นที่ 1 ใช้ในการอธิบายทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไปของกิจการ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทธุรกิจ ประสบการณ์ด้านการตรวจสอบภายในของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการเป็นผู้ตรวจสอบภายในรับอนุญาตสากลของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ประเด็นที่ 2 ใช้ในการอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสอบทานงบการเงินที่ใช้ในกิจการของผู้ตอบแบบสอบถาม วัตถุประสงค์ในการใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบในการสอบทานงบการเงิน เทคนิคการสุ่มตัวอย่างในงบการเงินเพื่อใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ วิธีการสอบทานงบการเงินที่สามารถชี้ให้เห็นสิ่งผิดปกติในงบการเงินตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่น่าไปสรุปและแสดงผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อแรก คือ

เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสอบทานของผู้ตรวจสอบภายใน ในการสืบหาข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงิน ของกลุ่มธุรกิจสถาบันการเงินที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

- ประเด็นที่ 3 ใช้ในการอธิบายข้อมูลที่ได้จากการวิจัยตามกรอบแนวความคิด แผนภาพที่ 3-1 เกี่ยวกับการอธิบายถึงข้อบ่งชี้ที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าอาจเกิดข้อผิดพลาดขึ้นในงบการเงิน ข้อมูลการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลให้เกิดข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินในความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม รวมถึงข้อมูลที่อธิบายถึงการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าวนั้นมีผลกระทบต่อความเสี่ยงประเภทใดของกิจการในความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ประเด็นที่ 4 เป็นส่วนสุดท้ายของข้อมูลที่ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายถึงความคิดเห็นสุดท้ายโดยสรุปของผู้ตอบแบบสอบถามว่าข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับนั้นสามารถนำไปสู่การตรวจพบการทุจริตและความผิดพลาดได้จริงหรือไม่ รวมถึงการเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการหากมีข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดเกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อสืบพบข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงิน

2. สถิติเชิงอนุมาน เป็นสถิติที่ใช้กระบวนการทดสอบสมมติฐาน สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ใช้การทดสอบสถิติสองประเภท คือ

2.1 การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และการเปรียบเทียบเชิงซ้อน (LSD) เพื่อพิจารณาระดับนัยสำคัญของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบทั้ง 7 รายการ โดยนำผลการทดสอบที่ได้ไปตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2. คือ เพื่อศึกษาถึงนัยสำคัญของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ สำหรับกลุ่มธุรกิจสถาบันการเงินที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.2 การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น และ ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นกับความเสี่ยงจากนั้นนำผลการทดสอบที่ได้ไปพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับความเสี่ยงเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3. คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ที่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงของกิจการ

โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 3 ในการทดสอบ ดังนี้

■ การทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสำคัญของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินในความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีสมมติฐานในการทดสอบดังนี้

H_0 : ค่านัยสำคัญเฉลี่ยของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบไม่ต่างกัน

H_1 : ค่านัยสำคัญเฉลี่ยของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบแตกต่างกัน

ปัจจัย (Factor) สำหรับการทดสอบสมมติฐาน คือ ข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบที่จำแนกตามเทคนิคการวิเคราะห์เปรียบเทียบประกอบด้วย

เทคนิคการวิเคราะห์แนวโน้ม

X1 = สถิติรายได้ลดลงมากผิดปกติ จำนวนรายได้เฉลี่ยหรือรายรับเฉลี่ยของบริษัทโดยเฉลี่ยตามสถิติที่ผ่านมาเคยทำได้สูงระดับหนึ่ง รายได้ที่เคยทำได้เกิดตกต่ำผิดปกติ

X2 = ยอดรายได้สูงขึ้นผิดปกติเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อน

X3 = สถิติรายจ่ายสูงขึ้นผิดปกติ จำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามสถิติที่ผ่านมาอยู่ในระดับหนึ่งหรือเกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับหนึ่ง ต่อมาเมื่ออัตราเพิ่มขึ้นสูงผิดปกติ

X4 = ยอดรายจ่ายลดลงผิดปกติเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อน

เทคนิคการวิเคราะห์อัตราส่วน

X5 = อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขสัญญากู้ยืมเงิน

X6 = อัตราส่วนยอดรายได้ต่อลูกหนี้การค้าต่ำผิดปกติเมื่อเปรียบเทียบกับกิจการอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในอุตสาหกรรม หรือเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม

เทคนิคการเปรียบเทียบกับประมาณการที่ตั้งไว้

X7 = มีความแตกต่างของรายได้จากการดำเนินงานสูงกว่าประมาณการที่คาดไว้

ตัวแปรตาม (Dependent List) สำหรับการทดสอบสมมติฐาน คือ ระดับนัยสำคัญของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระดับนัยสำคัญของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบดังนี้

สำคัญมาก = 3

สำคัญปานกลาง = 2

สำคัญน้อย = 1

ไม่มีความสำคัญ = 0

จากผลการทดสอบสมมติฐานดังกล่าว หากค่านัยสำคัญของการทดสอบน้อยกว่า 0.05 จะสรุปได้ว่าปฏิเสธ H_0 คือ ค่านัยสำคัญเฉลี่ยของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบแตกต่างกัน

แต่ผลการทดสอบดังกล่าวไม่สามารถระบุได้ว่าค่านัยสำคัญเฉลี่ยของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายการใดบ้างที่ไม่เท่ากัน และรายการใดมีค่านัยสำคัญเฉลี่ยมากหรือน้อยกว่ากัน ผู้วิจัยจึงต้องใช้ผลการทดสอบการเปรียบเทียบเชิงซ้อน (LSD) ควบคู่ไปด้วย ซึ่งหากค่าความแตกต่าง (Mean Difference) ของแต่ละคู่รายการแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญต่ำกว่า 0.05 แสดงว่า ปฏิเสธ H_0 คือ ค่านัยสำคัญเฉลี่ยของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบคู่หนึ่งแตกต่างกัน

จากผลการทดสอบที่ได้ ผู้วิจัยสามารถเรียงจัดลำดับข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบที่มีค่านัยสำคัญจากมากไปหาน้อยได้จากค่าความแตกต่าง (Mean Difference) ซึ่งตอบวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2. คือ เพื่อศึกษาถึงนัยสำคัญของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ สำหรับกลุ่มธุรกิจสถาบันการเงินที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

▪ **การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square)** แบ่งการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ กับ การทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น
2. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นกับความเสียหาย

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 3 ในการประมวลผล ซึ่งส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อบ่งชี้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบที่ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าอาจเกิดข้อผิดพลาดขึ้นในงบการเงิน พร้อมทั้งระบุการทุจริตและข้อผิดพลาดที่ทำให้เกิดข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินนั้น จากนั้นนำข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตและข้อผิดพลาดจากส่วนที่ 2 ไปเชื่อมโยงกับส่วนที่ 3 คือ นำการทุจริตและข้อผิดพลาดที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุในส่วนที่ 2 ไปเชื่อมโยงกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อกิจการ เพื่อศึกษาว่าการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจ

เกิดขึ้นที่ระบุในแบบสอบถามส่วนที่ 2. ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงเรื่องใดในความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้น ผู้วิจัยสามารถนำมาสรุปเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่มีผลกระทบต่อความเสี่ยงได้ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวความคิดจากแผนภาพที่ 3.1 โดยผู้วิจัยจะอธิบายวิธีการประมวลผลและสรุปผลโดยละเอียด ดังนี้

สมมติฐานในการทดสอบที่ 1

H_0 : ข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นอิสระกับการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

H_1 : ข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบมีความสัมพันธ์กับการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

ตัวแปรอิสระ คือ ข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบซึ่งแบ่งตามเทคนิคการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

เทคนิคการวิเคราะห์แนวโน้ม

X1 = สถิติรายได้ลดลงมากผิดปกติ จำนวนรายได้เฉลี่ยหรือรายรับเฉลี่ยของบริษัทโดยเฉลี่ยตามสถิติที่ผ่านมาเคยทำได้สูงระดับหนึ่ง รายได้ที่เคยทำได้เกิดตกต่ำผิดปกติ

X2 = ยอดรายได้สูงขึ้นผิดปกติเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อน

X3 = สถิติรายจ่ายสูงขึ้นผิดปกติ จำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามสถิติที่ผ่านมาอยู่ในระดับหนึ่งหรือเกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับหนึ่ง ต่อมาเมื่ออัตราเพิ่มขึ้นสูงผิดปกติ

X4 = ยอดรายจ่ายลดลงผิดปกติเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อน

เทคนิคการวิเคราะห์อัตราส่วน

X5 = อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขสัญญากู้ยืมเงิน

X6 = อัตราส่วนยอดรายได้ต่อลูกหนี้การค้าต่ำผิดปกติเมื่อเปรียบเทียบกับกิจการอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในอุตสาหกรรม หรือเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม

เทคนิคการเปรียบเทียบกับประมาณการที่ตั้งไว้

X7 = มีความแตกต่างของรายได้จากการดำเนินงานสูงกว่าประมาณการที่คาดไว้

ตัวแปรตาม คือ การทุจริตและข้อผิดพลาดจากการปฏิบัติงานของพนักงานและผู้บริหารที่อาจเกิดขึ้น และส่งผลให้เห็นข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยแบ่งตามข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบประกอบด้วย

X1 สถิติรายได้ลดลงมากผิดปกติ

A1.1 รับรู้รายได้ผิดงวดเวลา

A1.2 ให้บริการแล้วพนักงานไม่ได้บันทึกบัญชี หรือบันทึกน้อยกว่าความเป็นจริง

X2 ยอดรายได้สูงขึ้นผิดปกติเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อน

A2.1 รับรู้รายได้ผิดงวดเวลา

A2.2 สร้างรายได้อันเป็นเท็จ

X3 สถิติรายจ่ายสูงขึ้นผิดปกติ

A3.1 เลื่อนการรับรู้ต้นทุนหรือค่าใช้จ่าย

A3.2 มีการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

X4 ยอดรายจ่ายลดลงผิดปกติเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อน

A4.1 บันทึกบัญชีผิดประเภท

X5 อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขสัญญากู้ยืมเงิน

A5.1 กิจการตกแต่งตัวเลขเพื่อต้องรักษาอัตราส่วนตามที่กำหนดไว้ในเงื่อนไข

สัญญากู้ยืมเงิน

X6 อัตราส่วนยอดรายได้ต่อลูกหนี้การค้าต่ำผิดปกติเมื่อเปรียบเทียบกับกิจการ

A6.1 สร้างลูกหนี้ที่ไม่มีตัวตนจริง

X7 มีความแตกต่างของรายได้จากการดำเนินงานสูงกว่าประมาณการที่คาดไว้

A7.1 รับรู้รายได้ผิดงวดเวลา

A7.2 กิจการให้บริการแล้ว แต่พนักงานไม่ได้บันทึกบัญชี หรือบันทึกบัญชีน้อยกว่าความเป็นจริง

A7.3 สร้างรายได้อันเป็นเท็จ

สมมติฐานในการทดสอบที่ 2

H_0 : การทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นเป็นอิสระกับความเสียหาย

H_1 : การทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กับความเสียหาย

ตัวแปรอิสระ คือ การทุจริตและข้อผิดพลาดจากข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบซึ่งแบ่งตามลักษณะของการทุจริตและข้อผิดพลาดที่เกิดจากการปฏิบัติงานของพนักงานและผู้บริหาร ประกอบด้วย

A1 การบันทึกบัญชีผิดงวดเวลา

A1.1 เลื่อนการรับรู้ต้นทุนหรือค่าใช้จ่าย

A1.2 รับรู้รายได้ผิดงวดเวลา

A2 การบันทึกบัญชีผิดประเภท

A3 การยกยอดทรัพย์สิน

A3.1 ให้บริการแล้วพนักงานไม่ได้บันทึกบัญชี หรือบันทึกน้อยกว่าความเป็นจริง

A3.2 มีการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

A4 การบันทึกบัญชีอันเป็นเท็จ

A4.1 สร้างรายได้อันเป็นเท็จ

A4.2 สร้างลูกหนี้ที่ไม่มีตัวตนจริง

A5 การตกแต่งอัตราส่วนทางการเงิน

A5.1 กิจการตกแต่งตัวเลขเพื่อต้องรักษาอัตราส่วนตามที่กำหนดไว้ในเงื่อนไข

สัญญากู้ยืมเงิน

ตัวแปรตาม คือ ความเสี่ยงของกิจการที่มีผลกระทบจากการทุจริตและข้อผิดพลาดจากการปฏิบัติงานของพนักงานและผู้บริหารซึ่งแบ่งออกเป็นสองประเภทใหญ่ คือ ความเสี่ยงทางการดำเนินงานและความเสี่ยงทางการเงิน ซึ่งความเสี่ยงแต่ละประเภทสามารถจำแนกได้ดังนี้

FR ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risks) ประกอบด้วย

FR1 เกิดการสูญเสียทางการเงิน

FR2 มีผลต่อความดำรงอยู่ของกิจการ

OR ความเสี่ยงทางการดำเนินงาน (Operation Risks) ประกอบด้วย

OR1 ข้อมูลทางบัญชีผิดพลาด

OR2 เป็นเหตุให้เกิดความล้มเหลวในระบบการควบคุมภายใน

OR3 เป็นเหตุให้การตัดสินใจของผู้บริหารผิดพลาด

OR4 มีผลต่อทัศนคติทางด้านลบของสาธารณชน

OR5 ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยนำตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังกล่าวมาประมวลผลโดยใช้การทดสอบ

ไคสแควร์ ดังแผนภาพที่ 3-2 และสรุปผลการทดสอบโดยการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่า Pearson Chi-Square และค่า Fisher's Exact Sig. ของสถิติทดสอบ Pearson Chi-Square เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก⁴ ซึ่งหากค่า Fisher's Exact Sig. ที่ได้มีค่าน้อยกว่า 0.05 ซึ่งเป็นระดับนัยสำคัญที่กำหนด จะสรุปว่า ปฏิเสธ H_0

⁴ กัลยา วานิชย์บัญชา, การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล, 4 (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี เค แอนด์ เอส โฟโต้สตูดิโอ, 2544), หน้า 397.

เมื่อได้ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น และ ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นกับความเสี่ยงแล้ว ผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้มาสรุปอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นการสรุปผลความสัมพันธ์ระหว่างข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับความเสี่ยง หากผลการทดสอบพบว่า การทุจริตและข้อผิดพลาดจากข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับความเสี่ยงสัมพันธ์กับความเสียหายแต่ละประเภทตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไป ถือว่า ข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับความเสี่ยงประเภทนั้นมีความสัมพันธ์กับความเสียหายประเภทนั้นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการทุจริตและข้อผิดพลาดจากข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับความเสี่ยงแต่ละรายการนั้นมีมากกว่า 1 ทำให้ยากแก่การสรุปผลได้อย่างชัดเจน

แต่การใช้สถิติทดสอบไคสแควร์นั้นจะทำการทดสอบได้เฉพาะกับตารางแจกแจง 2 ทางเท่านั้น ดังนั้นกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวทั้งกลุ่มประชากร จะไม่สามารถทดสอบโดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ได้ แต่ยังสามารถใช้ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการทุจริตและข้อผิดพลาดตัวอื่นๆ จากข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับความเสี่ยงมาใช้ในการสรุปผลได้

แผนภาพที่ 3-2 แสดงกระบวนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลสำหรับทดสอบสถิติไคสแควร์

เมื่อได้ผลสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับความเสี่ยง ทำให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ผลการวิจัยในข้อที่ 3 ได้ คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ที่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงของกิจการ

เกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็น

สำหรับเกณฑ์วัดระดับความคิดเห็นที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการให้คะแนนที่พัฒนาโดย Likert โดยใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพียงประเด็นเดียวเท่านั้น คือ ระดับความสำคัญในการเข้าไปตรวจสอบอย่างละเอียด หากเกิดข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบแต่ละรายการในกิจการ ในความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งความคิดเห็นออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

สำคัญมาก	มีน้ำหนักคะแนน	3
สำคัญปานกลาง	มีน้ำหนักคะแนน	2
สำคัญน้อย	มีน้ำหนักคะแนน	1
ไม่มีความสำคัญ	มีน้ำหนักคะแนน	0

จากวิธีดำเนินการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดงผลการประมวลผล ทดสอบสมมติฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดในบทที่ 4 ต่อไป